

# Udenrigsministeriet

Folketingets Grønlandsudvalg

Asiatisk Plads 2  
DK-1448 København K  
Telefon +45 33 92 00 00  
Telefax +45 32 54 05 33  
E-mail: [um@um.dk](mailto:um@um.dk)  
<http://www.um.dk>



Bilag	Sag/ID Nr.	Enhed	Dato
30	2017 - 45648	ANA	2. maj 2019

## **GRU alm. del – endeligt svar på spørgsmål 28 fra Aleqa Hammond stillet den 16. november 2017 til udenrigsministeren.**

### Spørgsmål

Vil ministeren - med henvisning til det foregående spørgsmål - fremsende aftalegrundlaget for hver udvidelse og indskrænkelse af de amerikanske forsvarsområder i Grønland, som de har udviklet sig siden 1945?

### Svar

Udenrigsministeriet har udført en meget omfattende arkivundersøgelse mhp. identifikation af hver udvidelse og indskrænkelse af de amerikanske forsvarsområder i Grønland siden 1945.

Undersøgelsen har været afgrænset til at omhandle Udenrigsministeriets arkiver omkring de amerikanske forsvarsområder i Grønland fra 1945 til i dag. Henvisning til de forskellige bilag er løbende angivet i parentes i redegørelsen nedenfor.

Det bemærkes, at Dansk Udenrigspolitisk Institut (DUPI) i 1997, efter kommissorium fra regeringen, har lavet en meget udførlig gennemgang af ændringerne i de amerikanske forsvarsområder i Grønland i udredningen ”Grønland under den kolde krig”. De har ligeledes haft adgang til de amerikanske arkiver om forsvarsområderne, hvilket gav mulighed for at identificere dokumenter, som ikke findes i Udenrigsministeriets arkiver. DUPI udredningen optræder som kilde enkelte steder i redegørelsen. Yderligere er emnet belyst meget grundigt af et undersøgelsesudvalg i 1987 i ”Beretningen om flytningen af Thulebefolkningen i 1953”, hvori der også indgår enkelte kortindtegninger.

Det bemærkes, at forståelsen og definitionen af forsvarsområder har udviklet sig igennem tiden og i takt med de forskellige aftaler om den amerikanske tilstedeværelse i Grønland.

### **Ændringer i perioden 1945-1951**

I perioden fra 1945 til 1951 er den amerikanske militære tilstedeværelse i Grønland reguleret i ”Overenskomst om Grønlands Forsvar” af 9. april 1941, som blev godkendt af Folketinget den 16. maj 1945.

Der fremgår ikke præcise afgrænsninger af forsvarsområderne i selve aftalen fra 1941. I artikel V fra aftalen fremgår det, at ”*En Beskrivelse af de paa-gældende Omraaders nøjagtige Afgrænsning og en Erklæring om det Formaal, for hvilket de er nødvendige, skal, saa snart som gør ligt, i hvert enkelt Tilfælde meddeles de danske Myndigheder i Grønland...*” (1941a).

Den 25. juli 1945 rettede USA henvendelse til den danske gesandt i Washington Henrik Kauffmann omkring en opdatering af listen af amerikanske forsvarsområder i Grønland efter krigen. Listen indeholdt 16 områder, hvoraf der blev tilføjet seks nye områder, lavet ændringer til ni allerede eksisterende områder og fjernet et område (1945b). Der eksisterede altså 15 forsvarsområder den 25. juli 1945. Fra DUPI fremgår det dog, at Frederiksdal radiopejlestation fejlagtigt ikke fremgår af listen. Det er derfor muligt, at denne også skal tilføjes som forsvarsområde (DUPI).

I perioden fra 1945-1951 er der identificeret mindre ændringer i forsvarsområderne, herunder en tilladelse til oprettelse af en meteorologisk station ved Thule samt dansk overtagelse af bl.a. Søndre Strømfjord (1946; 1950a). Søndre Strømfjord overgår igen i 1951 til amerikanske myndigheder.

### **Ændringer i perioden fra 1951**

I 1951 indgås ”Overenskomst i henhold til Den nordatlantiske Traktat mellem Regeringerne i Kongeriget Danmark og Amerikas Forenede Stater om forsvaret af Grønland”, herefter omtalt som ”Forsvarsaftalen” (1951a). Forsvarsaftalens artikel II, stk. 3 fastsætter bestemmelser vedrørende amerikanske forsvarsområder i Grønland. De nærmere afgrænsninger af forsvarsområderne fremgår ikke af selve Forsvarsaftalen, men fastsættes i et tilknyttet såkaldt ”teknisk bilag”. Af det tekniske bilag fra 27. april 1951 fremgår det, at: ”*Nuværende tekniske bilag fastsætter da forsvarsområder, som er udvalgt i overensstemmelse med artikel II (3) i overenskomsten i henhold til Den nordatlantiske Traktat mellem Regeringerne i Kongeriget Danmark og Amerikas Forenede Stater om forsvaret af Grønland, undertegnet i København den 27. april 1951*” (1951b). Det tekniske bilag er blevet ændret flere gange siden 1951,

hvilket har reguleret forsvarsområdernes afgrænsning. Disse tekniske bilag er vedlagt besvarelsen.

Ved indgåelsen af Forsvarsaftalen i 1951 udgik en række områder, der tidligere havde været kategoriseret som forsvarsområder. Det drejer sig blandt andet om flere af de meteorologiske stationer, herunder Atterbury Dome, Camp Adelaer, Cape Dan, Narsak Point, Skjuldungen og Walrus Bay, der fremgik af listen over forsvarsområder efter krigen. Ligeledes blev baserne Marrak og Ikateq fjernet som forsvarsområder, som resultat af forhandlinger mellem Danmark og USA. Grønnedal blev også overgivet officielt til Danmark ved indgåelsen af Forsvarsaftalen, jf. Artikel III (1) (1951a).

Det første tekniske bilag, som blev udarbejdet i 1951, indeholdt de tre store forsvarsområder Narssarssuaq, Søndre Strømfjord og Thule, hvortil der var flere underliggende områder (1951b).

I perioden fra 1951-1954 skete der flere mindre ændringer af forsvarsområderne uden, at der blev lavet et egentligt nyt teknisk bilag. Blandt andet fremgår det af et internt notat fra Udenrigsministeriet, at området ved Thule blev udvidet i 1952, da der var blevet placeret en radiostation uden for det aftalte område, og ligeledes da amerikanerne ønskede at opstille en seismografisk station i 1952. Der oprettedes i denne periode også to amerikanske radarstationer på indlandsisen, de såkaldte Site 1 og 2. Det tekniske bilag fra 1954 indfangede flere af disse mindre ændringer (1954).

I 1952 blev der, efter noteudvekslinger mellem den amerikanske ambassade og Udenrigsministeriet, givet en principiel tilladelse til oprettelse af et nyt forsvarsområde på indlandsisen mhp. oprettelse af en meteorologisk station. Da stationens præcise placering afventede forskellige undersøgelser trak oprettelsen ud (1953a;b;c;d;e;f). Af arkivmaterialet fremgår det, at stationen aldrig blev oprettet.

Ved det tekniske bilag i 1954 blev et større område ved Thule, herunder bopladsen, inddraget som forsvarsområde (1954). I perioden fra 1954 til 1958 fremgår ændringer i forsvarsområderne af de tekniske bilag fra hhv. 1954, 1955 og 1958 (1954; 1955; 1958a). I 1965 blev der udarbejdet en tilføjelse til det tekniske bilag fra 1958, ved officiel noteudveksling, da Narssarssuaq inklusiv Simiutaq og de to cirkulære områder ved Thuleområdet fjernes som forsvarsområder (1965). Narssarssuaq var allerede i 1958 overgået til dansk administration, selvom det forblev et forsvarsområde indtil ændringen i 1965.

I 1958 blev den canadiske radarstations-linje DEW-line (Distant Early Warning) udvidet til at inkludere fire DYE radarstationer i Grønland ved aftale af 20. marts 1958. Radarstationerne blev tilføjet det tekniske bilag i 1958 som underområder til Søndre Strømfjord (1958a, 1958b). I 1990 blev der indgået aftale om nedlæggelse af stationerne, og brugen af DYE stationerne skulle ophøre senest den 30. september 1991 (1991a;b;c).

I 1986 blev forsvarsområderne ved Søndre Strømfjord og Thule mindsket ved nyt teknisk bilag. Bl.a. blev Cruncher Island fjernet fra Søndre Strømfjord-forsvarsområdet og Thule-forsvarsområdet blev ligeledes gjort mindre, da området omkring Nunatarssuaq og Wolstenholme Fjord blev fjernet (1986a; b).

Brugen af Søndre Strømfjord og Kulusuk flyveplads blev reguleret i 1991 ved et aftalememorandum, hvor områderne overgik til dansk/grønlandske myndigheder (1991a). Søndre Strømfjord og de fire DYE-stationer blev fjernet som forsvarsområder fra de tekniske bilag ved noteudveksling i 1992 (1992).

De seneste ændringer af de amerikanske forsvarsområder skete i 2003 ved "Memorandum of Understanding between the United States of America and Denmark" med tilhørende teknisk bilag (2003a; 2003b). Der eksisterer, jf. den aftale, nu kun ét amerikansk forsvarsområde i Grønland: Thule.

Afgrænsningerne af forsvarsområderne er i dag fortsat reguleret under aftalen fra 2003 og det tilhørende tekniske bilag. Der er ikke foretaget ændringer af dette tekniske bilag.

Vedhæftet besvarelsen findes en oversigt over alle identificerede ændringer i forsvarsområderne (Bilag 1), samt alle dokumenter, der udgør aftalegrundlaget for de specifikke ændringer (bilag 1941a-2003b).

Med venlig hilsen

Anders Samuelson